

Gökyüzü

Alp Akoğlu

Mars Zamanı

Bu ay, bize en yakın iki gezegen en iyi konumlarındalar. Venüs bu yılın en büyük yükselişine ulaşıyor. Mars'ın 29 Ekim'deki en yakın konumundan geçti ve ayın başlarında hâlâ gelecek 13 yılın en iyi konumunda.

Yerküre ve Mars, yaklaşık 26 ayda bir birbirlerine yakın konumdan geçerler. Mars, karşıkonusuna geldiğinde (Güneş - Yer - Mars dizilişi) iki gezegen birbirine her zamankinden daha yakın konumdadır. Bu durum elbette başka dış gezegenler için de geçerli. Örneğin, Jüpiter de karşıkonusundayken Dünya'ya yaklaşık en yakın konumundadır. Bir gezegen, karşıkonusundayken, Dünya'ya hemen hemen en yakın konumunda olduğundan bu sırada daha parlak ve büyük görünür. Ayrıca, Güneş - Yer - Gezegen dizilişinden dolayı, gezegen neredeyse bütün gece gökyüzündedir. Bu nedenlerden dolayı, karşıkonusuna gelen gezegenler amatör gökbilimciler için iyi birer hedef oluşturur.

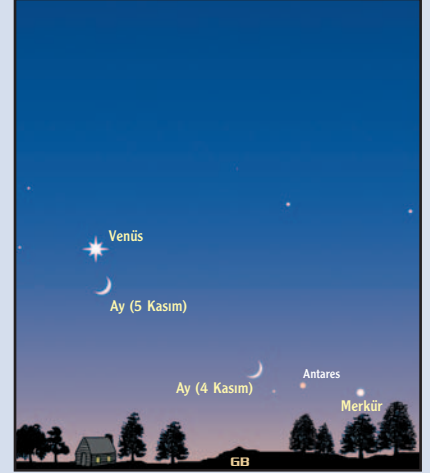
Mars bize en yakın dış gezegen olduğundan, karşıkonusuna geldiğinde parlaklığındaki değişim daha da belirgin olur. Bunun yanı sıra, Mars'ın parlaklığını ve görünür büyüklüğünü etkileyen bir başka etken de yörüngesinin elips biçiminde olması. (Tüm gezegenlerin yörüngeleri elips biçimindedir; ancak değişik ölçülerde.) Bu nedenle Mars ve Dünya bazen birbirlerine genelde olduğundan daha fazla yakınlaşırlar. Bu sırada, Mars'ı biraz daha parlak ve büyük görürüz. Bu yaklaşmanın en iyi örneğine 27 Ağustos 2003'te tanık olmuştu. Mars 29 Ekim'de de yeryüzüne yakınlaştı, ancak 2003'teki kadar değil. Yine de bu yaklaşma sırasında gezegenin yükselişi 2003'tekine göre çok daha fazla. Bu nedenle, özellikle teleskoplu gözlemciler için daha iyi konumda olduğunu söyleyebiliriz.

Mars, 7 Kasım'da karşıkonusundan geçecek ve böylece tüm gece gökyüzünde yer alacak. Gezegen, ayın ilk günleri geçen ay olduğu gibi hala -2.3 kadir parlaklıkta ve görünür büyüklüğü de 29 Ekim'deki en yakın olduğu konumdakine çok yakın. Mars, Kasım ayında gözlem için en iyi durumda olan gezegen.

Merkür, Kasım ayının başlarında akşam alacakaranlığında güneybatı ufku üzerinde yer alıyorken, günbatımından yaklaşık bir saat sonra ba-

tiyor. Merkür, 3 Kasım'da en büyük uzanımdan geçiyor. Ancak, ufuktan fazla yükselmediği için, gezegeni alacakaranlıkta bulmak zor olabilir. Merkür, 10 Ocak'ta Akrep'in turuncu-dev yıldızı Antares'in 2 derece kuzeyinde yer alacak. Gezegen, ayın ortalarından itibaren hızla alçalacak ve bir süreliğine gözden kaybolacak. Merkür, ayın sonlarına doğru sabah gökyüzünde belirecek. Gezegen, Kasım'ın son haftası, güneş doğmadan bir süre önce doğu ufku üzerinde gözlenebilir. Ayın sonunda, gezegen rahatça gözlenebilecek kadar yükselmiş olacak.

Merkür gibi, **Venüs** de 3 Kasım'da en büyük uzanımdan geçiyor. Bu sırada gezegenin Güneş'le arasındaki görünür uzaklık en büyük olacak. Venüs, bu tarihten sonra da ufkun üzerindeki yavaş yükselişini sürdürecektir. Ayın sonuna gelindiğinde günbatımından yaklaşık 3 saat sonra batıyor olacak. Kasım ayı, Venüs'ün bu yıl içinde en uzun süre gözlenebileceği ay olacak. Gezegen, Aralık ayında da iyi konumda olacak; ne var ki, Aralık'ın sonlarına doğru hızla alçalmaya başlaya-

4-5 Kasım akşamları güneybatı ufku

cak. Gökyüzünün en zengin bölgesi olan Yay Takımyıldızı'nda yer alan Venüs, akşamları iyice güne kaymış durumda. Güneş battıktan sonra, gezegeni güney-güneybatı ufku üzerinde görebilirsiniz. Gezegeni bir dürbün ya da teleskopla bakarsanız, bize bakan yüzünün yaklaşık yarısını aydınlatmış olduğunu görebilirsiniz.

Satürn, ayın başında saat 23:00 civarı, ay sonundaysa 21:00 civarı doğu ufkunda beliriyor. Yengeç Takımyıldızı'nda bulunan gezegen yaklaşık 0 kadir parlaklıkta.

Geçen ay sabah gökyüzüne geçen **Jüpiter**, ayın ilk günleri ufka çok yakın olduğu için gözlenmesi zor. Ayın ilk haftasından sonra Jüpiter, doğu-güneydoğu ufku üzerinde, alacakaranlık başladıktan sonra gözlenebilir. Ayın sonlarında, gezegen gün doğumundan yaklaşık 2.5 saat önce doğuyor olacak.

Ay, 2 Kasım'da yeniay, 9 Kasım'da ilkdördün, 16 Kasım'da dolunay, 23 Kasım'da sondördün evrelerinden geçecek.

Leonid Göktası Yağmuru, 13 - 23 Kasım tarihleri arasında etkin olacak. Göktası yağmurunun 17-18 Kasım gecesi en yüksek etkinliği (saatte 15 akanyıldız) ulaşması bekleniyor. Bunun yanı sıra, 20-21 Kasım gecesi de saatte 17 akanyıldızın gözlenebileceği bir etkinlik artışı bekleniyor.

1 Kasım saat 22:00, 15 Kasım saat 21:00, 30 Kasım saat 20:00'de gökyüzünün genel görünümü.